

FRANCESCO BALDUCCI PEGOLOTTI'NİN KAYITLARINDA ANTALYA LİMANI*

Murat KEÇİŞ -Müjdat NAMDAR*****

“Ortaçağın sonlarının ekonomik tarihini yazmaya yönelik her girişiminin önünde, kaynakların niteliği ve azlığı ciddi bir engeldir.”

Kate Fleet, Erken Osmanlı Döneminde Türk-Ceneviz Ticareti

Öz

Ortaçağ Anadolu Türk tarihi içerisinde “İkinci Beylikler Dönemi” olarak adlandırılan süreç için tarihi bilgileri elde ettiğimiz yazılı belgeler sınırlıdır. Araştırmacılar, bahsedilen süreci anlamak adına oldukça çeşitli dillerde yazılmış tarihleri, kronikleri ve seyahatnameleri incelemek zorundadır. Floransalı tüccar Francesco Balducci Pegolotti de ticaret tarihine dair verdiği ayrıntılı bilgiler ile araştırmacıların önemli kaynaklarından birisi hüviyetindedir. 1324-1329 yılları arasında Kıbrıs'ta yaşayan ve Akdeniz ticaretini bizzat gözlemleyen Pegolotti, Akdeniz'in doğusunda ticaretle uğraşan İtalyan tüccarlara yardımcı olması amacıyla *La Pratica Della Mercatura* isimli ticaret el kitabı niteliği taşıyan bir eser yazmıştır. Bu eser; özellikle Ege ve Akdeniz limanlarına gelen emtia hakkında önemli bilgiler vermektedir. Antalya limanından ihraç edilen köle, balmumu, şap, kumaş, zambak ve meşe mazısına ilişkin kayıtları ile bölgedeki yoğun ticari trafiği aydınlatmaktadır. Buna ilaveten, Güneybatı Anadolu beyliklerinin bölgeye gelişinden itibaren yaklaşık yarım asır boyunca uyguladıkları vergi usulü hakkındaki tek kaynağımız olması, Pegolotti'nin önemini arttırmaktadır. Bu çalışmada; Floransalı tüccar Pegolotti'nin, özellikle Antalya limanı hakkında verdiği bilgiler aracılığıyla Antalya'nın Akdeniz ticaretindeki yerine dair tespitler yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Pegolotti, Antalya, La Pratica, Ticaret, Anadolu*

* Bu çalışma; 04-05 Mart 2024 tarihinde Antalya'da düzenlenen Antalya Fetih Sempozyumu'nda Prof. Dr. Murat Keçiş ve Müjdat Namdar tarafından sunulan "Francesco Balducci Pegolotti'nin Kayıtlarında Antalya Limanı" başlıklı bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

** Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Muğla.
E-posta: kecismurat@hotmail.com ORCID: 0000-0001-9776-3976

*** Doktora Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih (Ortaçağ Tarihi) Anabilim Dalı, Muğla.

E-posta: mujdatnamdar@gmail.com ORCID: 0000-0002-6981-7356
(Makale Gönderim Tarihi: 02.09.2024 - Makale Kabul Tarihi: 03.02.2025)

Abstract

Antalya Port in Records of Francesco Balducci Pegolotti

In the context of Medieval Anatolian Turkish history, the period referred to as the "Second Beyliks Period" is documented through a limited number of written sources. Researchers must examine histories, chronicles, and travelogues written in various languages to understand this period. Florentine merchant Francesco Balducci Pegolotti is one of the key sources for researchers due to the detailed information he provided about trade history. Living in Cyprus between 1324 and 1329 and directly observing Mediterranean trade, Pegolotti wrote a trade manual titled *La Pratica Della Mercatura* to assist Italian merchants engaged in trade in the eastern Mediterranean. This work provides crucial information about goods arriving at the Aegean and Mediterranean ports. It sheds light on the region's intense commercial traffic with records on exports from the port of Antalya, including slaves, beeswax, alum, fabrics, varnish, and oak galls. Additionally, as the only source on the tax practices applied by the Southwest Anatolian beyliks for approximately half a century after their arrival in the region, Pegolotti's importance is heightened. This study aims to identify Antalya's role in Mediterranean trade through the information provided by Pegolotti, particularly regarding the port of Antalya.

Keywords: *Pegolotti, Antalya, La Pratica, Trade, Anatolia*

Giriş

Geç Ortaçağ Anadolu ticaret tarihine ilişkin dönem kaynaklarının kısıtlı olması, araştırmacıların karşılaştığı en ciddi problemlerin başında gelmektedir. Anadolu Türk tarihi içerisinde Moğol İstilas neticesinde, Türkiye Selçuklu merkezi iktidarının dağılmasıyla ortaya çıkan ve literatürde genellikle “İkinci Beylikler Dönemi” olarak adlandırılan süreç için de tarihi bilgileri elde ettiğimiz yazılı belgelerin sınırlı olduğunu ifade edebiliriz. Araştırmacılar, bahsedilen sürecin siyasi olaylarını anlamada Arapça, Farsça, Latince, Yunanca, Ermenice, Süryanice gibi oldukça çeşitli dillerde yazılmış tarihleri, kronikleri ve seyahatnameleri incelemek zorundadır. XIV. yüzyılda artık “Türkiye” olmuş Anadolu hakkında çok sınırlı Türkçe kaynaklar sorunu daha da büyümektedir. Dolayısıyla Akdeniz ticaretini yavaş yavaş ele geçiren İtalyan denizci şehir devletlerinin arşivleri ve bu devletlere mensup tüccarların tuttuğu kayıtlar, özellikle ticaret tarihi konusunda çalışan araştırmacıların en önemli başvuru eserleri arasında yer almaktadır.

Genellikle tüccarların pratik amaçlarla tuttuğu bu kayıtlar arasında Floransalı tüccar Francesco Balducci Pegolotti, ticaret tarihine dair verdiği ayrıntılı bilgiler ile ön plana çıkmaktadır. 1290-1347 arasında yaşayan Pegolotti, bilhassa Floransa merkezli Bardi Kumpanyası’nda çalıştığı 1320’li yıllarda, Akdeniz’in doğusunda ticaretle uğraşan İtalyan tüccarlara yardımcı olması amacıyla *La Pratica Della Mercatura* isimli bir ticaret el kitabı niteliği taşıyan eserini yazmıştır. 1324-1329 yılları arasında Kıbrıs’ta yaşayan ve Akdeniz ticaretini bizzat gözlemleyen Pegolotti, özellikle Ege ve Akdeniz limanlarına gelen emtia hakkında önemli bilgiler vermektedir. Antalya limanından ihraç edilen köle, balmumu, şap, kumaş, zamk ve meşe mazısına ilişkin kayıtları ile bölgedeki yoğun ticari trafiği aydınlatmaktadır. Buna ilaveten, Güneybatı Anadolu beyliklerinin bölgeye gelişinden itibaren yaklaşık yarım asır boyunca uyguladıkları vergi usulü hakkındaki tek kaynağımız olması, Pegolotti’nin önemini arttırmaktadır. Bu çalışmada; Floransalı tüccar

Pegolotti'nin, özellikle Antalya limanı hakkında verdiği bilgiler aracılığıyla Antalya'nın Akdeniz ticaretindeki yerine dair tespitler yapılmaya çalışılacaktır.

Francesco Balducci Pegolotti

İngiliz tarihçi ve bürokrat Edward Hallett Carr, araştırmacının tarihi bir metinle ilgilenmeden evvel onu meydana getiren kişileri incelemesi gerektiğini belirtmiştir¹. Bu düşünce elbette ilk kez Hallett Carr'ın zihninde üretilmemiştir, fakat bunun bir usul halini almasında, Carr önemli rol oynamıştır. Dolayısıyla öncelikle Francesco Balducci Pegolotti'nin Beylikler Dönemi Anadolu'su hakkında verdiği bilgilerin güvenilirliğini ve doğruluğunu sorgulayabilmek adına, onun hayatına ve kariyerine değinmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Francesco Balducci Pegolotti, muhtemelen 1290 yılından önce Floransa'da dünyaya gelmiş ve genç yaşlardan itibaren Bardi Kumpanyası'nda ticaretle uğraşmış bir tüccardır. Bardi Kumpanyası; XIII. yüzyılın ortalarından itibaren yaklaşık bir asır boyunca Kuzeybatı Avrupa'dan Çin'e kadar uzanan uluslararası ticaret ekonomisinin oluşumunda rol alan erken kapitalist² şirketlerden biri olarak Floransa'da kurulmuş ve Akdeniz'in birçok liman şehrinde faaliyet göstermiştir. Bu şirket, bilhassa 1310 yılından Floransa hükümetine karşı darbe girişiminde bulundukları 1340 yılına kadar Akdeniz ticaretinde çok etkili olmuştur³. Antwerp, Brugge, Paris, Londra, Avignon, Mallorca, Rodos, Konstantinopolis ve Kıbrıs gibi birçok yerde şubeleri bulunan Bardi Kumpanyası, tüm bunlara ek olarak yaptıkları anlaşmalarla Antalya, Ayas [Yumurtalık], Famagusta [Gazimağusa] ve Sevilla gibi şehirlerde özel imtiyazlar kazanmıştır. Fakat şirket için işler kısa sürede tersine dönmeye başlayacaktır. Şirket, araştırmacıların Küçük Buzul Çağı olarak adlandırdıkları olumsuz iklim hareketlerinin etkisiyle gelişen kuraklık ve kıtlık hareketlerinden oldukça etkilenmiştir. Kırısaldaki kötü mahsullerin İtalyan şehirlerinin mali durumlarına ağır yükler bindirmesi ve halktan gereken verginin toplanamaması, Bardi ve Peruzzi gibi önemli şirketlerin şehir yönetimlerinden alacaklarını tahsil edememesine yol açmıştır. Bu durum da önce 1342'de Peruzzilerin, ardından da 1346'da Bardilerin, henüz Veba salgınına bile göremeden iflas bayrağını çekmesine sebebiyet vermiştir⁴.

İtalya'da XIII. yüzyıldan itibaren iş yapma biçimleri değişmeye başlamıştır. Şirketlerin ortakları yorucu ve riskli seyahatlere çıkmayıp yerlerine güvendikleri nitelikli elemanlar göndermiştir. Bu elemanlar, firmaya ortak olmayan fakat düzenli maaş ve yaptıkları iş üzerinden prim alan yöneticilerdir. Francesco Balducci Pegolotti, Bardi

¹ Carr, 2011, s. 74.

² Goff ve Abu-Lughod, Ortaçağ'daki İtalyan tüccarları Marksçı anlamda pre-kapitalist örnekler olarak görmenin daha doğru olduğunu düşünmektedir. Abu-Lughod, 2020, s. 182.

³ Bardiler, 1340 yılında Floransa'da *capitano de guardia* [muhafız reisi] olarak görev almaya başlayan Jacopo Gabbrielli d'Agobbio'nun idaresinden pek memnun kalmamışlar ve bir Azizler Yortusu gününde yapacakları darbe ile idareyi ele geçirmeyi amaçlamışlardır. Fakat bu arzuları, darbenin istihbaratını alan yönetim tarafından bastırılmış ve Bardilerin şehir üzerindeki nüfuzu kırılmıştır. Bu hadisenin detayları için bkz. Machiavelli, 2022, s. 181-184.

⁴ Lughod, 2020, s. 199-200.

Kumpanyası için bu şekilde çalışan bir tüccardır. Şirket arşivlerindeki belgelere göre Bardilerin 1310-1340 tarih aralığında istihdam ettikleri 336 tüccar bulunmaktadır⁵. Bu 336 tüccardan biri olan Pegolotti'nin adı, ilk defa 1310 yılında kayıtlarda geçmektedir. Bu ilk kayıttan hemen bir yıl sonra, 27 Mayıs 1311'de Bardi Kumpanyasının Napoli'deki bir şirkete yaptığı senet ödemesinde, bu ödmeden iki gün sonra bir noter kaydında ve 1 Haziran 1311'de St. John Tarikatı ile ilgili işlerde ismi geçmektedir. Bardi Kumpanyasının, Pegolotti'yi kısa sürede yoğun iş temposuna sokması, genç yaşta bile yüksek sorumlulukları üstlenebilecek yetenekte olduğunu göstermektedir. Pegolotti'nin genç yaşlarda ticarî hayata atılmasında, babası Balducci ve ağabeyi Rinieri'nin de tüccar olmalarının payı olmalıdır. Baba Pegolotti, Floransalı tüccarların Siena hâkimiyetindeki limanları serbestçe kullanabilmeleri adına müzakereler yürütmesi ile tanınmaktadır. Onun müzakere kabiliyeti sayesinde Floransalı tüccarlar, 17 Ağustos 1311 yılında Siena'dan önemli bir imtiyaz kazanmışlardır. Babasına ek olarak ağabeyi Rinieri de Bardi Kumpanyasının Perugia temsilcisi olarak görev yapmıştır⁶. Böylece Pegolotti, ticarî hayatının başlarında ailesinin desteği ve referansı ile önemli bir pozisyon elde etmiş gözükmektedir.

Kariyerinde kısa sürede büyük adımlar atan Pegolotti, çok geçmeden şirketinin İngiltere temsilcisi olmuştur. 1317 yılının sonlarından itibaren atandığı bu görevini, Aralık 1321 yılına kadar yaklaşık dört yıl sürdürmüştür. Bardiler ile Kraliyet arasında ticarî ilişkiler oluşturmadaki başarısı, görev süresini müteakip Floransa'ya dönüşünde şehirde etkili bir kişi olmasını sağlamıştır. Floransa'da neredeyse üç yıl kaldıktan sonra yeniden denizaşırı bir görev üstlenmiştir. 1324 yılından itibaren Kıbrıs ile ilişkiler kuran Pegolotti, Kıbrıs Kralı'ndan Floransalı tüccarların lehine imtiyazlar elde etmiştir⁷. Bu imtiyazları elde ettiği dönemde yaklaşık beş yıl Kıbrıs'ta yaşayan Pegolotti, *La Pratica Della Mercatura*'yı muhtemelen burada yaşadığı süreçte kaleme almıştır.

Kıbrıs'tan sonra tekrar Floransa'ya dönen Pegolotti, elde ettiği zenginlikle siyasete atılmıştır. Kısa sürecek olan siyasi kariyerinde ne kadar başarılı olduğuna dair, elimizde kayda değer veri bulunmamaktadır. Fakat kendisini hemen birkaç yıl sonra yeniden ticarî amaçlı yolculuklarda gördüğümüzü düşünecek olursak, siyasi kariyerinin pek de arzu ettiği gibi gitmediğini söyleyebiliriz.

Pegolotti, Floransa'dan ayrıldıktan sonra tekrar Kıbrıs'a giderek Floransalı tüccarlar adına birtakım girişimlerde bulunmuştur. Özellikle Kilikya Ermeni Krallığı'ndan aldığı 10 Ocak 1336 tarihli imtiyaz belgesi, Bardilerin Ayas Limanı'ndan yapılacak ticarete hiç de fena olmayan kazançlar sağlamasına yol açmıştır.

Kıbrıs'ta geçen kısa süren ardından Floransa'ya dönerek tekrar siyasete atılan Pegolotti, ilk dönemin aksine bu sefer başarılı olmuş gibi görünmektedir. 1340 yılından 1347 yılındaki ölümüne kadar yerel siyasette önemli bir figür olacaktır.

⁵ Pegolotti, 1936, s. XV.

⁶ Pegolotti, 1936, s. XVI.

⁷ Jacoby, 2018, s. 71-72.

La Pratica Della Mercatura

Pegolotti, “dünyanın farklı bölgelerindeki tüccarların bilmesi gerekenleri” anlattığı bir ticaret el kitabı hüviyetindeki *La Pratica Della Mercatura*’yı 1342’de kaleme almıştır. Çok fazla seyahat etmesi ve farklı kültürleri tanınması, onun eserini ilgi çekici hale getirmiştir. Yaşadıklarını istatistiksel bilgiler ile harmanlayarak çağdaşı tüccarlar için önemli bir rehber meydana getirmiştir. Esasen tecrübeli bir tüccarın, ticarete yeni atılan acemi meslektaşlarına verdiği tavsiyelerden oluşan bu eserde Pegolotti, bir yandan bazı şehirlerdeki tüccarlarla yapılması gereken pazarlıklara dair tavsiyeler verirken, diğer yandan ulaşım masraflarından gümrük vergilerinin oranlarına, şehirlerin ihraç ve ithal ettiği emtiadan çeşitli darphanelerde üretilen madeni paraların masraflarına kadar detaylı veriler sunmaktadır⁸.

La Pratica Della Mercatura, henüz XIV. yüzyılda yeniden derlenmiş, 1766’da Pagnini tarafından Floransa’da neşredilmiş ve 1936 yılında Allan Evans tarafından da edisyonlu baskısı yapılmıştır⁹. Robert S. Lopez ve Irving W. Raymond; Francesco Balducci Pegolotti’nin *La Pratica Della Mercatura*’sından Bede (VII. yüzyılın sonları ile VIII. yüzyılın başında İngiltere’de yaşamış tarihçi) Villehardouin (IV. Haçlı Seferinin görgü şahidi) ya da Machiavelli’nin (Floransalı düşünür, İtalyan Rönesans hareketinin en önemli figürlerinden) çalışmaları kadar önemli bir eser şeklinde övgüyle bahsetmişlerdir¹⁰.

Bu önemli kaynağa Anadolu ve Türk tarihi açısından değinecek olursak, başta Akdeniz ve Ege Denizi’nde bulunan liman kentleri Ayasuluğ, Balat, Antalya ve Ayas olmak üzere Anadolu’daki birçok şehrin ticari hayatına dair bilgiler vermektedir. Buna ilaveten, beyliklerin XIV. yüzyılın başlarında Ege ve Akdeniz kıyılarında ortaya çıkışından itibaren yaklaşık otuz yıl boyunca uyguladıkları vergi usulü hakkındaki tek kaynağımız olması, *La Pratica*’nın önemini arttırmaktadır. Pegolotti’nin *La Pratica*’da Antalya hakkında verdiği bilgiler tarihi olarak kabaca XIV. yüzyılın ilk yarısına ilişkindir. Dolayısıyla bu tarihte Antalya’nın siyasi durumuna temas etmek, bağlamı daha iyi anlamak adına isabetli olacaktır.

XIV. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya’nın Siyasi Durumu

Antalya, XII. yüzyılın ilk yarısından itibaren Türkiye Selçuklularının seferleri ile karşılaşmış, bazen Selçuklulara tabi olarak vergi vermiş, bazen de onların otoritesine karşı koymuş bir Bizans şehri olarak ön plana çıkmaktadır. Miryokefalon Savaşı (1176) ile bölgedeki Bizans hâkimiyetinin neredeyse kaybolmasına rağmen Antalya, müstahkem yapıyla uzun bir süre Türkmen baskısına direnmiştir. Şehir halkı, 1183 yılında Türkiye

⁸ Pegolotti’nin anlatımının güvenilirliği hakkında bir tartışma için bkz. Bischoff, 1977, s. 103-108. Buna ek olarak *La Pratica*’nın ekonomi tarihi açısından kıymeti hakkında tartışmalar devam etmektedir. Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Sauto, 2012, s. 113-128.

⁹ Francesco Balducci Pegolotti, *La Pratica Della Mercatura scritta da Francesco Balducci Pegolotti*. e si vende da Giuseppe Bouchard Librajo Francese in Firenze, 1766; Francesco Balducci Pegolotti, *La Pratica Della Mercatura*, ed. Allan Evans, Cambridge, 1936.

¹⁰ Lopez ve Raymond, 1955, s. 3.

Selçuklularının kuşatmasına maruz kalsa da bu kuşatmayı kırmayı başarmıştır¹¹. Fakat şehir, siyaseten yalnız kalmasının da etkisiyle daha fazla dayanamayıp 5 Mart 1207 tarihinde I. Gıyaseddin Keyhüsrev'e teslim olmuştur¹².

Türkiye Selçuklularının Anadolu'da ticareti teşvik etmek amacıyla tüccar gruplarına sağladığı ortam ve onlara verdiği imtiyazlar herkesin malumudur¹³. Antalya'nın fethi, Selçukluların ticaret hayatında yeni bir dönemin başlangıcına işarettir. Selçukluların fethettiği ilk liman kenti olan Antalya, onların denizasıra ticarete aktif bir şekilde katılmalarının yolunu açmıştır. I. Gıyaseddin Keyhüsrev, denizasıra ticaretin devamı ve canlanması adına fethin ardından şehirde iş yapacak tüccarların her türlü vergiden muaf olduğunu duyurmuştur¹⁴.

Antalya sadece bir ticaret merkezi değil, Selçuklularının siyasi manevraları için de bir üs haline gelmiştir. Nitekim burada inşa edilen donanma ile Kalonoros'un [Alanya] fethi kolaylaşmıştır. Buna ilâveten Selçuklu donanması Güney Anadolu kıyılarında varlığını göstererek Kilikya Ermenilerinin denizlerdeki faaliyetlerini sekteye uğratmıştır.

Antalya'nın kaderi, fethinden yaklaşık dört sene sonra Menderes Havzası'ndaki Antiokheia şehri yakınlarında İznik Devleti ile Türkiye Selçuklu ordularının karşı karşıya geldiği ve Selçuklu sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in şehit düştüğü bir savaşla yeniden belirlenmiştir. Keyhüsrev'in şehadeti, kısa süreli bir otorite boşluğuna neden olmuş, bu boşluktan faydalanan Antalya'nın Hristiyan halkı, Kıbrıs Krallığı'nın da desteğiyle ayaklanarak şehri yeniden ele geçirmişlerdir (1212). Keyhüsrev'in ardından tahta geçen I. İzzeddin Keykavus da Antalya'ya gereken ihtimamı göstermiş, 1216'da şehri yeniden fethetmiştir¹⁵. Bu yeniden fetih sonrası Antalya, Türkiye Selçuklularının kışlık merkezi hüviyetini kazanmıştır¹⁶. Bu süreçte Antalya ve Alanya'nın sürekli olarak Türkiye Selçukluları, Kilikya Ermenileri ve Kıbrıs Krallığı arasında mücadelelere sahne olduğunu görmekteyiz.

Türkiye Selçukluları'nın XIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren düşüşe geçmesiyle Antalya'ya beyliklerin hâkim olduğunu görüyoruz. İlk olarak Hamidoğulları'nın eline geçen şehir, Hamidoğlu beyi Dündar'ın, şehri kardeşi Yunus'a vermesiyle müstakil bir yapıya bürünmüştür. Yunus Bey ve haleflerinin kurduğu bu siyasi

¹¹ Turan, 2014, s. 306.

¹² İbn Bibi, 2023, s. 127-128; Erdem, 2002, s. 169.

¹³ Selçuklu sultanlarının, henüz XIII. yüzyılın başlarından itibaren mütekabiliyet esasına dayanarak Venedikli ve Kıbrıslılara ticari imtiyazlar verdiği bilinmektedir. I. Gıyaseddin Keyhüsrev ve I. İzzeddin Keykavus'un hâkimiyet dönemlerinde verilmeye başlanan bu imtiyazlar, I. Alâaddin Keykubad tarafından da yenilenerek devam ettirilmiştir. Delilbaşı, 1983, s. 96-97. Yapılan antlaşmalar, Osman Turan tarafından Türkçe çevirileri yayımlanmıştır: Turan, 2014.

¹⁴ Demir, 2018, s. 563-564.

¹⁵ İbn Bibi, 2023, s. 170-174; Emecen, 1991, s. 232-233; İbn Bibi, yeniden fetih tarihi olarak Sinop'un fethinin öncesini (1214 öncesi) işaret etmektedir. Osman Turan ise I. İzzeddin Keykavus'a ait Antalya Fetihnâmesi'ne dayanarak bu hadisenin 1216'da meydana geldiğini belirtmiştir. Turan; Fetihnâme gibi kesin bir delil varken İbn Bibi'nin eserine dayanarak hatalı tarih veren Halil Edhem, İ. Hakkı Uzunçarşılı, Paul Wittek ve Claude Cahen gibi araştırmacıları da eleştirmiştir. Turan, 2014a, s. 31 ve Turan, 2014b, s. 100-101.

¹⁶ Erdem, 2003, s. 295.

yapı, Tekeoğulları olarak anılacaktır¹⁷. Antalya, bir süre bu Türkmen beylerinin hâkimiyetinde kaldıktan sonra 1361 yılında Kıbrıs Krallığı tarafından ele geçirilmiştir¹⁸. Bu tarihten itibaren yaşanan siyasi gelişmeler makalemizin sınırları dâhilinde olmadığı için daha fazla detaya girmeyi başka çalışmalara bırakıyoruz.

Pegolotti'nin Kayıtlarında Antalya Limanı ve Ticaret

Antalya Limanı, korunaklı yapısı ve coğrafi konumu sayesinde Doğu Akdeniz'in en önemli ticari merkezlerinden biri olmuştur. Anadolu ile Kıbrıs, Mısır, Levant bölgesi ve Batı Akdeniz arasında gerçekleşen ticaretin ana merkezlerinden biridir. Antalya'nın ticari merkezlerden biri olmasında en az Selçuklular kadar katkısı olanlar, Cenevizliler ve Venedikliler başta olmak üzere İtalyan şehir devletleridir. Her iki devletin tüccarlarının Balat ve Ayasuluğ gibi şehirlerde özerk ticari bölgeler kurduklarını bugün kesin olarak biliyoruz. Antalya için aynı hususu net olarak belirtmemek de Pegolotti'nin çağdaşı olan İbn Battuta'nın şu ifadelerine dayanarak benzer bir özerk alanın varlığının muhtemel olduğunu söyleyebiliriz:

“Ahali içindeki taifeler ayrı ayrı mahallelere yerleşmiş. Hristiyan tüccarlar “mina” [liman] adıyla anılan semtte oturmaktadırlar. Bu mahallenin çevresini büyük bir duvar kuşatmakta. Cuma vakti ve her gece bu duvarın kapıları kapalı tutulmaktadır”¹⁹.

Selçuklular şehri fethettikten sonra ticareti aksatacak herhangi bir faaliyette bulunmamışlar, aksine daha da teşvik etmişlerdir. Selçukluların zayıflaması ile yerini alan beyliklerin de aynı usulü izlediklerini görebiliyoruz. Bu devletler, görece az bir vergi oranıyla ticaretin devamlılığına imkân sağlamışlardır. Özellikle beylikler döneminde, beyliklerin siyaseten güçlü oldukları zamanlarda vergi oranlarını arttırabildiğini Aydınoğulları Beyliği özelinde görebiliyoruz. Aydınoğulları siyasi olarak güçlü olduğu dönemlerde ticari vergileri arttırmıştır. Latinler rahatsız oldukları bu hususu anlaşma yoluyla çözmek istemişler, fakat Umur Bey'e söz geçirememişlerdir. Bunun üzerine bir Haçlı donanması oluşturarak 1344 yılında beyliğe saldırmışlar ve arzu ettikleri ticari imtiyazlara ulaşmayı başarmışlardır²⁰. Aydınoğulları'nın aksine, yazılı kayıtlardan vergi usulünü takip edebildiğimiz Menteşe Beyliği'nde böyle bir durumun söz konusu olmadığını, vergilerin sabit kaldığını görebiliyoruz. Benzer bir durum, Tekeoğulları için de geçerli olabilir. Her ne kadar Menteşe Beyliği'nde olduğu gibi yazılı kayıtlardan bu durumun takip edemesek de Latinlerin Tekeoğulları'na herhangi bir saldırıda bulunmamış olması bu durumun bir göstergesi olabilir. Ticarî imtiyazlara sahip olan İtalyan şehir devletlerinin bu beyliğe karşı herhangi bir mücadeleye giriştiği kayıtlara yansımamıştır. Fakat istediği ticarî imtiyazları elde edemeyen Kıbrıslıların, özellikle Antalya üzerinde devamlı bir tehdit yarattıkları bilinen bir gerçektir²¹.

¹⁷ Kofoğlu, 2011, s. 348.

¹⁸ Bu işgal hakkında detaylı bilgi için bkz. Özcan, 2017, ss. 398-409.

¹⁹ İbn Battuta, 2013, s. 403.

²⁰ Anonim bir Latin kroniği, bu Haçlı seferinin en önemli sebebi olarak vergi anlaşmazlığını işaret etmektedir. Anonimo Romano, *Cronica*, 2021, s. 148-149.

²¹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Oral, 2009, ss. 105-118; Özcan, 2017.

Antalya özelinde duruma odaklanacak olursak, şehrin siyasi otoritelerinin Floransalı Bardi kumpanyasına birtakım imtiyazlar verdiğini görebiliriz. Bardi kumpanyası, limana gönderdikleri gemileri için %2 gümrük vergisi öderken, çıkışta herhangi bir vergi vermiyorlardı. Kıbrıslı tüccarlar ise hem girişte hem de çıkışta %2, hem de antrepo ve ürünün karadan gemiye taşınma bedeli için %2 vergi ödüyorlardı. Bunlara ek olarak tüm tüccarlar bir çeşit pazar vergisi de veriyorlardı²².

O halde Pegolotti'nin eserinde Antalya'da ticarete konu olan ürünler nelerdi? Selçukluların, Anadolu'yu yeniden ticaret merkezi yaptığı dönemin hemen ardından yazdığı eserinde, Anadolu'nun ticari hareketliliğinin belirtilerini *La Pratica*'da görmek mümkündür. Bu açıdan Antalya Limanı'nda ticarete konu olan emtianın çeşitliliği dikkat çekicidir. İhracat ve ithalatı yapılan mallar arasında buğday, arpa, baklagiller, çivit, kına, safran, susam, balmumu, biber, mazi, zift, kereste, pamuk, bakır, kalay, sabun, pamuk, ceviz, peynir, kenevir, şap ve kumaş gibi ürünler zikredilmektedir.²³ Pegolotti, bu ürünler arasında özellikle kumaş ve şap ticaretine etraflıca değinmiştir.

Pegolotti'nin kayıtlarında Avrupa'ya ihraç edilen ürünler içerisinde hububat dikkati çekmektedir. Anadolu'nun hububat ticaretindeki önemi; siyasi gelişmelere paralel olarak XIV. yüzyılın başlarından itibaren artmaya başlamıştır. Altın Orda'nın Kırım'ı fethi ve Karadeniz'in kuzey limanlarının ele geçirilmesi, 1291'de Akka'nın Memlûklerce alınması ve 1302'de Ortadoğu'daki son haçlıların kovulmasıyla, Mısır ve Suriye limanları Latinlere kapanmıştır. Bütün bu zorlayıcı sebeplerle, özellikle Venedikli ve Cenovalı tüccarlar, ihtiyaç duydukları emtiayı elde etmek amacıyla Anadolu'ya yönelmek zorunda kalmıştır. Daha önce bilhassa Memlûklerle önemli ticari bağlar kuran Venedikliler, Papalığın Memlûklere erzak ve mühimmat sağlayanları halk düşmanı ilan edeceğini belirten açıklamasından olumsuz şekilde etkilenmiştir²⁴. Buna rağmen Venedikliler, Mısır'la ticari ilişkilerini 1323 yılına kadar sürdürmüştür²⁵. Ancak bu tarihten itibaren büyük oranda Anadolu'ya yönelmek zorunda kalmışlardır. Böylece Anadolu'da yoğun bir hububat ticareti başlamıştır. Özellikle Ayasuluğ, Balat, Antalya ve Ayas limanları hububat ihracı konusunda ön plana çıkmıştır.

Anadolu'dan ihraç edilen ürünler arasında dikkati çeken bir başka ürün ise şaptır. Anadolu'da Foça, Şebinkarahisar ve Antalya'daki madenlerden elde edilen şap; tıp ve kumaş endüstrisi gibi çeşitli alanlarda kullanılmıştır. Latinlerin beyliklerden aldığı tek endüstriyel ürün olan şapın üretim süreci kaynatma, ıslatma ve kurutma işlemlerinden oluşmaktadır. Kaya şapı ve toz şap olarak ayrılan bu maddenin en kaliteli hali kaya şapıdır²⁶. Şap en çok boya endüstrisinde kullanılmış, tekstil sanayii için vazgeçilmez malzemelerden biri haline gelmiştir. Tekstilin yanı sıra sanat dallarında da kullanılan şap, özellikle heykel ve resim süsleme yapılırken boya tonlarını ayarlamada önemli rol oynamıştır. Antalya'dan ihraç edilen şap, Kütahya madenlerinden çıkarılmaktaydı. Burada yılda üretilen 12 bin Ceneviz kantarı şapın yaklaşık 8 bini, Ayasuluğ ve Balat

²² Pegolotti, *La Pratica*, s. 58.

²³ Pegolotti, *La Pratica*, s. 58.

²⁴ *Diplomatarium Veneto Levantinum I*, 9. ve 10. mektuplar. Aynı yıllarda Papalık, Kıbrıs'ta faaliyet gösteren ve Memlûklerle ticaret yaptıkları tespit edilen bir grup tüccarı da aforoz etmiştir. Özkutlu, 2019, s. 508.

²⁵ Pedani, 2002, s. 425.

²⁶ Zachariadou, 1983, s. 167.

limanlarından ihraç edilmekteydi²⁷. Bu iki limana gönderilen miktarın dışında kalan şap ise Marmara Denizi'ndeki limanlardan ve Antalya'dan ihraç edilmiştir. Kütahya ile Antalya arasındaki mesafenin uzun ve nakliyatın maliyetli olması, şapın ihracı konusunda diğer limanları Antalya'nın önüne geçirmiştir.

Anadolu'dan ihraç edilen malların dışında, Antalya limanına Avrupa'dan getirilen ve Anadolu'ya satılan ürünler de mevcuttur. Bunların başında kumaş gelmektedir. Pegolotti birçok farklı kumaş çeşidinin ismini zikreder. Latin tüccarların Antalya'ya daha çok parlak kırmızı, sarı ve fındık yeşili Celona, Narbonne, Perpignon ve Lombardiya kumaşları getirdiklerini belirtmektedir. Buna ilaveten, Antalya'da kumaşları kırabilecek kimsenin olmadığından söz ederek tüccarların buraya kumaşları kırılmış bir vaziyette getirmelerini tavsiye etmektedir²⁸.

Antalya Limanı'na Latinler tarafından getirilen ürünler arasında, kumaşın dışında kenevir, demir ve kalay gibi emtia da bulunmaktadır²⁹. Bu ürünler arasında bilhassa demirin Türklere satışı, Papalık tarafından yasaklanmıştır. Silah ve gemi inşasında kullanılan demir her ne kadar yasaklanmışsa da bu yasaklar, ara ara tüccarlar tarafından delinmiştir. Papalığın bu konuda ısrarcı olması ve katı yasaklar koymasıyla demir ticareti büyük darbe yemiştir ve azalmıştır³⁰. En azından kayıtlara bu şekilde yansıdığını düşünebiliriz.

Sonuç

Antalya, Bizans döneminde gösterdiği ticari bir merkez olma özelliğini, Türk fethinden itibaren daha da arttırarak sürdürmüştür; 1250-1350 yılları arasındaki asırda dönemin siyasi konjonktürünün de etkisiyle Akdeniz'in en önemli limanlarından biri haline gelmiştir. Bahsi geçen dönemde Avrupa'nın kendi içinde yaşadığı sorunlar ile Kırım ve Mısır-Suriye gibi tahıl ambarlarının Latinlere kapatılması, Anadolu'daki birçok liman şehrinin olduğu gibi Antalya'nın değerini arttıran hususlar olmuştur. Özellikle Kıbrıs ve Mısır ile olan ticari bağları o denli gelişmiştir ki önemli Haçlı teorisyenlerinden olan Marino Sanudo Torsello, kaleme aldığı Haçlı seferi projesinde Antalya'nın Mısır için çok önemli bir kaynak olduğunu, gerçekleştirilecek haçlı seferinde ilk olarak Antalya'ya saldırılması gerektiğini, bu saldırı başarılı olursa Mısır'ın kolay bir şekilde ele geçirileceğini belirtmiştir³¹.

Ortaçağ tarihine küresel bir çerçeveden bakıldığında, Francesco Balducci Pegolotti'nin *La Pratica Della Mercatura* isimli eserinin, XIII. yüzyılın ortalarından itibaren yaklaşık bir asır boyunca Kuzeybatı Avrupa'dan başlayarak sırasıyla Akdeniz, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu üzerinden Çin'e kadar uzanan uluslararası ticaret ekonomisi içerisinde Antalya'nın oynadığı rolün anlaşılması açısından araştırmacılara önemli veri sunduğunu söylemek yerinde olacaktır.

²⁷ Fleet, 2009, s. 86.

²⁸ Pegolotti, *La Pratica*, s. 58; Eliyahu Ashtor, 1976, s. 678; Serdar Çavuşdere, 2007, s. 125.

²⁹ Pegolotti, *La Pratica*, s. 58.

³⁰ Çavuşdere, *Türkiye Ticaret Tarihine Dair Kayıtlar*, s. 127.

³¹ Marino Sanudo Torsello, 2016, s. 59 ve 65.

KAYNAKLAR

- Abu-Lughod 2020 Janet Abu-Lughod, *Avrupa Hegemonyasından Önce: 1250-1350 Yılları Arasında Dünya Sistemi*, çev. Cansen Mavituna, İstanbul.
- Anonimo Romano, *Cronica*, İng. çev. *The Chronicle of an Anonymous Roman: Rome, Italy, and Latin Christendom, c.1325-1360*, trans. James A. Palmer, New York&Bristol, 2021.
- Ashtor 1976 Eliyahu Ashtor, “Les lainages dans l’Orient médiéval, Emploi, Production, Commerce”, *Atti della seconda settimana di studio*, Istituto F. Datini, Florence, s. 657-686.
- Bischoff 1977 John Paul Bischoff, “Pegolotti: An Honest Merchant?”, *Journal of European Economic History*, 6/1, 1977, s. 103-108.
- Carr 2011 Edward Hallett Carr, *Tarih Nedir?*, çev. Misket Gizem Gürtürk, İstanbul, 2011.
- Çavuşdere 2007 Serdar Çavuşdere, *14. Yüzyıl İtalyan Kaynaklarında (Zibaldone Da Canal, Francesco Balducci Pegolotti, Pignol Zucchello) Türkiye Ticaret Tarihine Dair Kayıtlar*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Delilbaşı 1983 Melek Delilbaşı, “Ortaçağ’da Türk Hükümdarları Tarafından Batılılara Ahidnamelerle Verilen İmtiyazlara Genel Bir Bakış”, *Belleten* 47, 1983, s. 95-104.
- Demir 2018 Mahmut Demir, “Antalya’nın Türkiye Selçukluları Tarafından Fethi”, *Cedrus*, c. 6, s. 555-571.
- Diplomatarium Veneto Levantinum I, 1300-1350*, ed. G. Martin Thomas, çev. Behçet Güçer (Yayımlanmamış Tercüme) Venedik, 1880.
- Emecen 2011 Feridun Emecen, “Antalya”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 3, İstanbul, s. 232-236.
- Erdem 2002 İlhan Erdem, “Bir Ortaçağ Kenti Antalya: Geç Antik Dönemden Selçukluların Sonuna Genel Bir Yaklaşım (I)”, *Adalya* 5, s.163-171.
- Erdem 2003 İlhan Erdem, “Bir Ortaçağ Kenti Antalya: Geç Antik Dönemden Selçukluların Sonuna Genel Bir Yaklaşım (II)”. *Adalya* 6, s. 293-303.
- Fleet 2009 Kate Fleet, *Erken Osmanlı Döneminde Türk-Ceneviz Ticareti*, çev. Özkan Akpınar, İstanbul.
- Francesco Balducci Pegolotti, *La Pratica Della Mercatura scritta da Francesco Balducci Pegolotti*. e si vende da Giuseppe Bouchard Librajo Francese in Firenze, 1766.
- Francesco Balducci Pegolotti, *La Pratica Della Mercatura*, ed. Allan Evans, Cambridge, 1936.
- İbn Battuta 2013 *İbn Battuta Seyahatnamesi I*, çev. A. Sait Aykut, İstanbul.

- İbn Bibi, *El Evamirü 'l-Ala' iye Fi 'l-Umuri 'l-Ala' iye II (Selçukname)*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara, 2023
- Jacoby 2018 David Jacoby, *Medieval Trade in the Eastern Mediterranean and Beyond*, New York.
- Kofoğlu 2011 Sait Kofoğlu, “Tekeoğulları”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt. 40, İstanbul, s. 348-350.
- Lopez ve Raymond 1955 Robert S. Lopez ve Irving W. Raymond, *Medieval Trade in the Mediterranean World Illustrative Documents Translated with Introductions and Notes*, New York-London.
- Machiavelli 2022 Niccolo Machiavelli, *Floransa Tarihi*, çev. A. Doğucan Hanegeliolu, Ankara.
- Oral 2009 Mustafa Oral, “Selçuklu’dan Osmanlı’ya (1221-1571) Alanya ile Antalya’nın Kıbrıs’la İlişkileri”, *Folklor/Edebiyat*, 15(59), s. 105-118.
- Özcan 2017a Özge Bozkurtoğlu Özcan, “Lusignanların 1361 Yılında Antalya’yı Adalia İşgalinin Ardında Yatan Sebepler”, *Cedrus* 5, s. 398-409.
- Özcan 2017b Özge Bozkurtoğlu Özcan, *Lusignanlar Döneminde Kıbrıs–Antalya İlişkileri (1192–1489)*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Özkutlu 2019 Seyit Özkutlu, “Orta Çağ’da Papalık Yasakları ve Müslüman Doğu: Latin Noter Kayıtları Işığında Doğu-Batı Ticareti (1162-1350)”, *Belleten*, 83, s. 485-518.
- Pedani 2002 Maria Pia Pedani, “Bahri Memlüklerle Venedikliler Arasındaki Ticari Antlaşmalar”, *Türkler Ansiklopedisi*, V, s.423-430.
- Sauto 2012 Hiromi Sauto, “The Value of “Pratica di Mercatura” as a Document of Economic History”, *Mediterranean World*, vol. 21, s. 113-128.
- Torsello 2016 Marino Sanudo Torsello, *The Book of the Secrets of the Faithful of the Cross; Liber Secretorum Fidelium Crucis*, trans. Peter Lock, New York.
- Turan 2014a Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul.
- Turan 2014b Osman Turan, *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*, Ankara.
- Zachariadou 1983 Elizabeth Zachariadou, *Trade and Crusade: Venetian Crete and the Emirates of Monteshe and Aydin (1300–1415)*, Venice.

SUMMARY

The limited availability of period sources regarding the commercial history of Anatolia during the Late Middle Ages is one of the most serious problems faced by researchers. We can also state that the written documents from which we obtain historical

information about the process generally referred to as the "Second Beyliks Period," which emerged following the disintegration of the central authority of the Seljuk Sultanate of Rum as a result of the Mongol Invasion within the context of Anatolian Turkish history, are limited. Researchers are compelled to examine historical accounts, chronicles, and travelogues written in various languages such as Arabic, Persian, Latin, Greek, Armenian, and Syriac to understand the political events of the mentioned period. The issue is further exacerbated by the very limited Turkish sources available about Anatolia, which had by the 14th century become "Turkey." Therefore, the archives of Italian maritime city-states, which gradually took over Mediterranean trade, and the records kept by merchants affiliated with these states are among the most important reference works for researchers working specifically on trade history.

Among the records generally kept by merchants for practical purposes, the Florentine merchant Francesco Balducci Pegolotti stands out for providing detailed information on trade history. Living between 1290 and 1347, Pegolotti wrote his work *La Pratica Della Mercatura* which serves as a trade handbook, during the 1320s when he worked particularly for the Florentine-based Bardi Company. The book was intended to assist Italian merchants engaged in trade in the eastern Mediterranean. Having lived in Cyprus between 1324 and 1329 and personally observed Mediterranean trade, Pegolotti provides significant information about goods arriving at Aegean and Mediterranean ports. His records regarding exported goods from the port of Antalya, such as slaves, beeswax, alum, cloth, glue, and oak galls, illuminate the intense commercial traffic in the region. Additionally, being our only source about the tax methods applied by the beyliks of southwestern Anatolia for approximately half a century since their arrival in the region enhances Pegolotti's importance. This study will aim to make assessments about Antalya's position in Mediterranean trade through the information provided by the Florentine merchant Pegolotti, particularly regarding the port of Antalya.

EK-1

LA PRATICA DELLA MERCATURA'DA ANTALYA'YA DAİR KISIM

SETALIA DE TURCHIA

In Setalia si a due maniere di pesi, cioe "calbano" ch'e tanto a dire come stadera, e bilancia, e peso grosso e sottile; e 'l peso grosso e maggiore che 'l peso sottile 10 per centinaio, e il peso grosso si e questo ch'e il calbano, cioe la stadera, e il peso sottile si e quello della bilancia.

Al peso sottile, cioe alia bilancia, si vende pepe, e indaco, e cera, e zucchero, e rame, e stagno, e tutto avere sottile.

Al peso del calbano, cioe la stadera, si pesa sapone, e lino, e cotone, e allume, e galla, e alcana, e pece, e nocelle, e ferro, e formaggio.

Argento si vende in Setalia a pesi, che li 30 pesi fanno uno marchio di Cipri.

Oro filato si vende a pesi, che li 30 pesi fanno uno marchio di Cipri.

Ciambellotti si vendono a pezza tale com'ell'e, e vogliono essere bollati della bolla di Cipri.

Panni lani si vendono in Setalia a pezza e a taglio, e quelli che si vendono a taglio si vendono a braccia. E poi ragionano che in Setalia vogliano l'anno da 20 pezze di panni di Celona, e da 8 in 10 bisanti di Cipri la canna; e da 200 pezze di panni nerbonesi e piprignani, e da costo in 9 in 12 fiorini d'oro la pezza; e i lombardesi da 40 pezze, di costo da 8 in 9 fiorini d'oro la pezza. E tutti i detti panni vogliono essere coloriti e ben chiari vermigli e gialli e fistichini, compartiti per balla i detti colori. E tutti i detti panni, a portargli lae vogliono essere cimati pure una volta, cioè a mezzo pelo, pero che in Setalia non a cimatori; e i panni gentili e iscarlattini od altri gentili panni vogliono essere cimati per lo simile modo pure una volta, ma bene a dentro.

Grano e orzo e legumi si vende in Setalia a moggio e a ghilla, e le 20 ghille fanno uno moggio. Ed a, di spesa a tarlo di Setalia oltre al primo costo in somma aspri 6, cioè li 3 aspri per la fonda, e l'uno aspro per assaggio, e uno aspro per portare ad mare, e l'uno aspro tra per pigione di magazzino e per tafereste che'l conducono a terra alia nave, e tutte s'intende per moggio.

Bucherami si vende a pezza tale com'ella ene.

Bucherame vi si vendono a novero, cioè a uno insieme.

Diritto di mercantia che si paga a Setalia

Cipriani 2 per centinaio entrando e uscendo, e oltre a cio si pagano anche ½ aspro per sacco per saggio.

La compagnia de' Bardi paga 2 per centinaio entrando e niente uscendo.

Biado paga denari 6 aspri per moggio come divisa dallato a dietro una faccia nella vendita del biado.

Di cio che si compera, o chi vende, si paga ½ per centinaio di senseraggio.

EK-2 TÜRKÇE ÇEVİRİSİ

TÜRKİYE'DEKİ SETALİA

Setalia'da [Antalya], ağır (peso grosso) ve hafif ağırlık (peso sottile) olarak, ziyadesiyle bir topuzlu kantara benzeyen “calbano” ve bilancia (terazi) şeklinde adlandırılan, iki tür ağırlık ölçüsü vardır; Ağır ağırlık (peso grosso), hafif ağırlıktan (peso sottile) yüzde 10 daha fazladır ve ağır ağırlık calbano, yani topuzlu kantar, hafif ağırlık ise bilancia'nın³² ağırlığına eşdeğerdir.

Peso sottile, yani Bilancia ile biber, çivit, balmumu, şeker, bakır, kalay ve hafif olan her şey satılır.

Calbano, yani topuzlu kantar ile sabun, keten, pamuk, şap, mazı, kereste, zift, ceviz, demir ve peynir tartılır.

Setalia'da gümüş ağırlık (pesi) ile satılır ve 30 pesi, bir Kıbrıs *marchiosuna* (bir ölçü birimi) [markasına] karşılık gelir.

³² Bilancia: Terazi anlamına gelen bir hafif ağırlık ölçüsüdür.

Sırma ipliği ağırlık (pesi) ile satılır. 30 pesi, 1 Kıbrıs marchiosuna [markasına] karşılık gelir.

Ciambellotti³³ olduğu gibi parça halinde satılır ve (bunların) Kıbrıs bollası (mührü) ile damgalanmasını isterler.

Setalia'da yünlü kumaşlar olduğu gibi bütün parça halinde ve kesimli olarak, ve bunlardan kesimli olanlar ise braccia³⁴ uzunluğunda satılır. Ayrıca, Setalia'da canna³⁵ başına 8 ila 10 Kıbrıs bisantisi [bezantı] olacak şekilde yılda 20 rulo/parça Celona [Chalon] kumaşı; parça başına fiyatı 9 ila 12 altın florin olan 200 parça Narbonne ve Perpignan kumaşı; ve parça başına fiyatı 8 ila 9 altın florin olan 40 parça Lombardiya kumaşı istediklerini söylerler. Ve söz konusu kumaşlarının, sözü edilen renklere göre balya balya ayrılmış şekilde, renkli ve iyi parlatılmış kırmızı, sarı ve fıstık yeşili olmalarını isterler. Ve oraya getirilen sözü edilen kumaşların hepsinin, yani orta kalitede olanların, Setalia'da bir kumaş kırpıcı olmadığı için bir kere iyi kırpılmış olmalarını isterler; ince ve ıscarlattını (pahalı kırmızı ipek kumaşlar) ya da diğer ince kumaşların da benzer şekilde ama içten iyi bir şekilde kırpılmış olmalarını isterler.

Buğday, arpa ve bakliyat Setalia'da moggio [mudd]³⁶ ve ghilla [kile]³⁷ ile satılır ve bir moggio, 20 kileye karşılık gelir. Ve ilk ücrete ek olarak, bunu Setalia'dan almanın maliyeti toplam 6 asperdir, ki bunun 3 asperi fonda³⁸ ve 1 asperi assaggio³⁹, 1 asperi denize taşıma, 1 asperi de magazzino [ambar] ve (bunları) karadan gemiye taşıyan tafereste⁴⁰ içindir, ve bunların hepsi moggio başına alınır.

Bucherami [Buckram]⁴¹ bütün olarak kesilmiş bir parça olarak satılır.

Bucherame orada toplu şekilde, yani bir arada satılır..

Setalia'ya Ödenen Ticari Vergi

Kıbrıslılar [limana] girişte ve çıkışta yüzde 2 ve buna ek olarak çuval başına ½ asper oranında vergi öderler.

Bardi Kumpanyası [limana] girişte yüzde 2 öder ve çıkışta hiçbir ücret ödemez.

Hububat satışında para birimi olarak moggio başına 6 denari asper öderler.

Bunu satın alan ya da satan kişi senseraggio⁴² için yüzde ½ öder.

³³ İpek veya devetüyünden yapılan bir kumaş türü.

³⁴ Kulaç.

³⁵ İtalyan uzunluk ölçüsü genel itibarıyla 2 m civarında.

³⁶ Hububat için kullanılan bir ağırlık ölçüsü.

³⁷ Özellikle kuru meyve ve hububat ölçümünde kullanılan eski bir ağırlık ölçüsü.

³⁸ Liman resmi <https://www.treccani.it/vocabolario/fonda1/>

³⁹ Alım-satım sözleşmesini nihayete erdirmek için verilen ücret

<https://www.treccani.it/vocabolario/assaggio/#>

⁴⁰ Bu da o dönemde Kıbrıs'ta kullanılan bir tür küçük ticari gemidir. https://www.gdli.it/pdf_viewer/Scripts/pdf.js/web/viewer.asp?file=/PDF/GDLI20/GDLI_20_oc_r_672.pdf&parola=

⁴¹ Pamuklu ince bir kumaş türü.

⁴² Bir çeşit simsarlık ücreti.